
Statsminister Jens Otto Krags tale
ved mødet på Dybbøl lørdag den 18. april
1964 kl. 11

Talen må ikke offentlig-
gøres, før den er holdt

Deres Majestæter ! Deres Kongelige Højheder !
Landsmænd fra nær og fjern !

Hvis der her i dag ved denne mindefest kom nogen til stede, der ikke kendte danske forhold og Danmarks historie, ville det måske undre den pågældende, at så mange mennesker har sat hinanden stævne her på Dybbøl Banke netop på denne dag.

Kampene for 100 år siden førte til et nederlag, der fulgtes af en hård fred - en fred, der satte bitterhed. For samtiden stod disse begivenheder som en grænseløs ulykke. Vigtige dele af riget gik tabt, landsmænd måtte give sig ind under fremmed styre, ja, selve nationens livsnerve syntes berørt på farlig måde. Hvorfor ønsker det danske folk så stærkt at markere denne dag ?

For at forstå det må man dels kende den særlige stilling, Dybbøl-kampene har fået i dansk historisk bevidsthed, dels forstå, at nederlaget i den danske nation var med til at udløse stærke kræfter, som gav inspiration for en ny udvikling, der bar landet frem til store fremskridt såvel økonomisk og

kulturelt som i folkestyrets udvikling.

Ethvert folk har i sin historie stunder, der er svøbt i nederlagets kappe, og andre stunder, hvor man står sejren nærmere. Det gælder også de magter, Danmark i 1864 var i krig med. Det Østrig, der dengang var vor fjende, har senere måttet gennemgå svære lidelser og prøvelser. Nu er Østrig en nation, som gennem europæisk samarbejde og menneskeligt venskab er nært knyttet til os. Det Preussen, som i 1864 var hovedmodstanderen, eksisterer ikke som stat, men overførte sin organisatoriske dygtighed på et samlet tysk rige, der både har oplevet magtens kulmination og dens tofaldige sammenbrud. Frem af sammenbrudet i 1945 er vokset Den tyske Forbundsrepublik, en flittig europæisk nation, som vi står i nabovenligt samarbejde med på næsten alle punkter, handelsmæssigt og forsvarsmæssigt inden for den store kreds af vestlige nationer. Alle lande erkender i dag i voksende grad at være afhængige af hinanden og henvist til at samarbejde med hinanden. Det gør vi også på begge sider af den dansk-tyske grænse.

Målt med historiens alen og sammenlignet med, hvad Europa i de svundne 100 år har oplevet af elendighed og ødelæggelser - da kan begivenhederne i 1864 synes små. Dette gælder i endnu højere grad, når vi tænker på de kræfter, der behersker verdens skæbne i dag.

Alligevel vil 1864 bevare sin centrale plads blandt de historiske forudsætninger, vi bygger på. Det Danmark, vi i dag - i 1964 - holder af og er stolte over, har sit grundlag i de vilkår, der blev givet os i 1864. Men udviklingen fjernede bitterhedens værste brod. Ud af nederlaget voksede en dansk

nationalstat med blomstrende erhvervsliv og kultur, med et stærkt folkeligt liv og grundfæstede demokratiske institutioner. Af disse elementer hentedes en ny kraft. Dette skete i Danmark nord for Kongeåen, men det skete tillige hos de danske i det tabte land i Sønderjylland.

Vi ved, at den afgørelse, der blev truffet i 1920 kun var mulig på baggrund af den første store verdenskrig, men vi ved også, at den grænse, der blev draget i 1920 havde sin forudsætning i sønderjydernes sejge trofasthed i deres kamp for at bevare tilhørsforholdet til det danske folk og den nordiske familie. I den kamp var det sindets og sprogets styrke, der gjorde udslaget.

I 1920 kunne ikke alle danske komme inden for Danmarks grænse; det fulgte af de principper folkeafstemningen byggede på. De danske, der stod uden for, men som gerne ville høre os til, måtte igennem endnu en verdenskrigs lidelser. Der blev i 1920 på Dybbøl givet et løfte til de danske i Sydslesvig som et håndslag hen over den skillende grænse. Dette løfte vil vi stadig vedkende os; og vi kan ikke komme sammen for at højtideligholde mindet om 1864 uden at tilkænde-give, at denne højtidsstund samler alle i det danske folk, uanset hvor den enkelte er bosat.

De problemer, der i 1864 så ud til at skulle afgøres på krigsskuepladsen, har fundet deres afklaring, fordi man lærte at vise respekt for den enkeltes overbevisning og anerkende hans ret til at vælge sin nationalitet og sit sprog og til frit at udvikle begge dele. Denne afklaring er opnået gennem byrder og lidelser. Men det præger vort møde i dag, at

sårene er lægt. Arrene er der, og dem bliver vi aldrig kvit. De ses og skaber erindring. Vi har i dag ladet vore tanker gå tilbage til dem, der kæmpede og til dem, der faldt; til vore egne, til de nordiske frivillige og til vore modstandere. I døden blev de alle forenede. I ærbødighed for mindet om de faldne bekender vi os til det håb, at krig hører en forbigående tid til.

Opgaver ligger foran os. I denne vemodsfyldte stund vil vi se fremad mod nye tider med ønsket om, at gamle fordomme må falde. Vi ved alle, at der i det dansk-tyske forhold er vanskeligheder at overvinde. Vi kan lykkeligvis fastslå, at vi allerede har overvundet adskillige af vanskelighederne, og det er et håb i begge lande ikke alene at overvinde gamle modsætninger, men også at gøre mødet mellem dansk og tysk til en frugtbar brydning til berigelse for begge parter. Heri ligger en europæisk opgave. At bidrage til et bredt samarbejdende Europa er en del af den store opgave at opbygge en åben og fri verden. Den frie og ligeberettede kontakt mellem de mange nationer er det nye, vi oplever i disse år. Det kræver offervilje, mod og tro at bygge et verdensfællesskab op; men de enheder, hvoraf et sådant fællesskab bygges, er de enkelte nationer og lande.

Den danske enhed, som vi repræsenterer, har fået sit særpræg gennem en lang, historisk udviklingsgang, hvori året 1864 har sin særlige betydning. Sådant som det danske samfund har udviklet sig i de hundrede år, der er gået, er Danmark blevet forandret. Vort land er blevet en nationalstat, mindre udadtil end før 1864, men større og rigere indadtil.

Vi, der lever i dag, har grund til i taknemlighed at mindes alle dem, der satte deres liv og gerning ind på at give det danske samfund den ydre ramme og den indre opbygning, der gør det muligt for os at leve vort liv, som vi danske nu helst vil leve det, og tillige sådan, at vi frit og naturligt kan være med i nationernes samarbejde. Det er den udvikling, der er fuldbyrdet siden 1864, der gør, at vi ønsker at mindes kampene ved Dybbøl.

Vi har arvet og vundet et livskraftigt, frit og arbejdsdueligt Danmark. Vi ønsker at give det videre til de kommende generationer - livskraftigt, frit og arbejdsdueligt - samt med vilje til at samarbejde med andre i tillid til det bedste for menneskenes fremtid: freden og samarbejdet mellem folkene.